

A HÁROMFELÉ SZAKADÓ MAGYARORSZÁG

A MOHÁCSI CSATA UTÁN

- Szulejmán bevonult Budára, végigpusztította a Dunántúlt és a Duna-Tisza között
- Október 12-én fordított hátat hazánknak.
- A szerémségi várakat és az ország déli kapuját azonban helyőrséggel rakta meg – innen ellenőrizni tudta az országot
- Magyarország katonai megszállása nem állt érdekében a szultánnak – ok:
 - a földrajzi távolság (túl drága a megszállás) és
 - a török hadszervezet sajátosságai (a főeregek mindig a középpontban kellett állomásoznia)
- török taktika – több lépésben hódoltat:
 1. a határvédelem megrendítése
 2. döntő katonai győzelem az ellenség hadereje felett
 3. kivonulás után párthívekre támaszkodó térnyerés (törökbarát réteg kial.)
 4. bevonulás, tartós hódoltatás(a főváros elfoglalása)⇒
- Mohács után a szultán a Délvidék várainak birtokában, beavatkozásra készen figyelte a magyarországi belső küzdelmeket

AZ ORSZÁG KÉT RÉSZRE SZAKADÁSA:

- Kettős királyválasztás:
- Bárók⇒ (kettős házassági szerződés alapján) 1526. december Pozsony : Habsburg Ferdinánd királlyá választása : (1526–1564-ig magyar király, 1556-tól német-római császár)
- Ok: segítséget reméltek tőle a török ellen
- Köznemesség (1505. rákosi végés) Szapolyai János erdélyi vajda - a székesfehérvári országgyűlésen a Szent Koronával megkoronázzák –az 1490-es koronázási feltételek mellett
- Ok: a legnagyobb haderő ura, erdélyi vajda, nemzeti király
- a két király fegyverrel kívánta eldönteni az utódlást: Tokaj – összecsapás – Ferdinánd győz
- Habsburg Ferdinándot bátyja, V. Károly spanyol és német zsoldosokkal (10.000 fő) támogatta
- Szapolyait kiszorították az országból (Lengyelországba menekült)
- Székesfehérvár: Ferdinánd megkoronázása
- Szapolyai és Ferdinánd egyaránt segítséget kért a török szultántól.
- Szapolyai (1529. aug. 29-én) a mohácsi síkon meghódolt a szultánnak - hűbérese (de: adót nem fizetett)
- A szultán fegyverrel elfoglalta és visszaadta János királynak Budát
- majd megkísérelte bevenni Bécset, de kudarcot vallott (esőzések, őszi visszavonulás, nyomában a birodalmi had)
- Esztergom kivételével (ez: Habsburg kézen maradt) Észak-Dunántúl visszafoglalása ezzel az ország két részre szakadt.
- 1532-ben Isztambulból Eszéken és a Dunántúlon át százezres sereggel nyomult Bécs felé
- Kőszeg vára (Jurisics Miklós) ⇒ a török elkésett. Bécsújhelynél 100 ezres birodalmi sereg
- a török inkább pusztítva visszavonul

- hatósugár-elmélet: a török MO-nál nyugatabbra nem tud hódítani
- a két nagyhatalom erői egyensúlyba kerültek ~MO: ütközőzóna⇒
- 1538. Váradi béke : Szapolyai halála után az egész ország Ferdinánd kezébe kerül (esetleges gyermekszületés esetén is) - DE :
- Ferdinánd beárulta a szultánnak a titkos egyezményt
- János halálos ágyán 1540-ben megeskette főembereit, hogy gyermekét elismerik királynak, János Zsigmond – II. János néven.
- A csecsemőt 1540-ben királlyá koronázták, (János Zsigmond 1540-1571)
- Szapolyai János halála után Ferdinánd sereggel indul Buda ellen (váradi egyezmény)
- János Zsigmond gyámja, Fráter György a töröktől kér védelmet.

AZ ORSZÁG HÁROM RÉSZRE SZAKADÁSA

- Köv.: A török Magyarország megszállása mellett dönt
- 1541. aug. 21-én a császáriak vereséget szenvednek Buda alatt (török-magyar seregtől – Török Bálint a magyar sereg vezére seregtől)
- aug. 29.: a „városnéző” janicsárok előzönlik Budát és megszállják.
- A szultán János Zsigmond és Izabella részére a Tiszántúlon és Erdélyben ad területet,
- János Zsigmond Erdély szultánnak hűbéres királyaként uralkodik „választott királyként”.
- Az ország három részre szakad:
- **Budától délre az ország középső szűk sávja: török hódoltság**
- **A Felvidék, a Dunántúl nyugati megyéi, Horvátország és Szlavónia a Habsburgok kezén: Királyi Magyarország**
- Közigazgatás:
- bécsi központi hivatalok:
- Titkos tanács, Udvari kamara, Udvari kancellária, Hadi tanács
- magyarországi hivatalok:
- Helytartótanács (élén nádor vagy érsek) - közigazgatás
- Magyar kamara (Pozsony)- gazdasági ügyek (bécsi kamara alatt)
- Szepesi kamara (Kassa)
- Magyar kancellária (Bécs)
- országgyűlésnek csak tanácsadói jogköre van- feladata az adók megszavazása- köv.: a rendek a nemesi vármegyében politizáltak, mivel kiszorultak az országos ügyekből (elviselik a Habsburgokat, mert kell a segítség a török ellen – birodalmi segély)
- **A Tiszántúl egy része, Erdély és a Temesköz II. János kezében.:** évi 10000 forint adó a szultánnak

AZ ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG

- Fráter György megkezdte a hatalom kiépítését Erdélyben
- Erdély 1541 előtt sosem volt önálló ország ;
- létrejöttét most a történelmi körülmények követelték.
- Területe: Partium: Kraszna, Közép-Szolnok, Bihar, Zaránd, Máramaros és Kővár vidéke, a lugosi és karánsebesi területek
- lakosság : magyar, székely, német, román
- vallás : katolikus, evangélikus, református, unitárius, görögkeleti
- a "három rendi nemzet": magyar, a székely és a szász - 1437- kápolnai unió
- Külpolitikailag Erdély nem volt független. Hűbérura a szultán, akinek adót fizetett.
- A belpolitikába azonban a Porta nem szólt bele.

- 1541. gyalui egyezés: ha Ferdinánd visszafoglalja Budát, Fráter György átadja neki János Zsigmond országrészét, s ezzel Mo. egy király uralma alá
- 1542-ben Buda visszafoglalására egy jelentős birodalmi hadsereg, de kudarc⇒1543-ban Szulejmán bosszúhadjáratot indított
- 1551. kísérlet az ország egyesítésére:
- Fráter György (1551-től erdélyi vajda, majd esztergomi érsek és bíboros) Erdélybe
- Habsburg-katonaságot hívott (Castaldo) -Alvinc.
- Majd: a Habsburgok nem tudják megtartani Erdélyt – a szultán akaratára a rendek visszahívták Izabellát és János Zsigmondot
⇒1552 török támadás (a várháborúk kora)